

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ

**Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 29 Ιουνίου 2005
7:30 π.μ. - 10:30 π.μ.**

ΛΥΣΕΙΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ερώτηση 1 (σελ. 41, 43, 45)

(Μονάδες 25)

«Οι εκκρεμότητες που δημιουργήθηκαν από τη Συνθήκη του Λονδίνου (17/30 Μαΐου 1913), με την οποία έληξε ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος, σε συνδυασμό με τις εθνικές διεκδικήσεις των βαλκανικών χωρών και τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων στην περιοχή, οδήγησαν στην έκρηξη του Β΄ Βαλκανικού πολέμου».

Να αναλύσετε και να τεκμηριώσετε την πιο πάνω άποψη.

Πρόλογος

Κύριο Μέρος

Όροι-Εκκρεμότητες Συνθήκης Λονδίνου

- Η Τουρκία παραχωρεί στα βαλκανικά κράτη όλα τα εδάφη δυτικά της γραμμής Αίνου – Μηδείας και παραιτείται από τα κυριαρχικά δικαιώματά της στην Κρήτη.
- Η τύχη των νησιών του Αιγαίου και της χερσονήσου του Άθω θα καθοριζόταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις.
- Οι Μεγάλες Δυνάμεις θα αποφάσιζαν για την ανεξαρτησία της Αλβανίας.

Κύριο μειονέκτημα της Συνθήκης ο μη καθορισμός των συνόρων των συμμαχικών βαλκανικών κρατών.

Διεκδικήσεις των βαλκανικών χωρών

- Η Ελλάδα διεκδικεί τη Βόρεια Ήπειρο, τα νησιά του Αιγαίου και τη χερσόνησο του Άθω.
- Η Βουλγαρία διεκδικεί τη Θράκη και την Ανατολική Μακεδονία μαζί με τη Θεσσαλονίκη και το Μοναστήρι.
- Η Σερβία επιδιώκει έξοδο στην Αδριατική με προσάρτηση μέρους της Αλβανίας. Συγκρούεται με τη Βουλγαρία για το θέμα της Μακεδονίας.

Συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων:

- Ιταλία: Αρνείται τη συμπερίληψη των Δωδεκανήσων στη Συνθήκη του Λονδίνου. Προωθεί τη δημιουργία ανεξάρτητου αλβανικού κράτους.
- Γερμανία: Αποβλέπει στη διάσπαση της βαλκανικής συμμαχίας. Δε δέχεται παραχώρηση των νησιών του Αιγαίου στην Ελλάδα.
- Αυστρία: Αποβλέπει στη διάσπαση της βαλκανικής συμμαχίας. Προσεταιρίζεται τη Βουλγαρία. Αντιδρά στην επέκταση της Σερβίας στην Αδριατική. Υποστηρίζει την ανεξαρτησία της Αλβανίας. Δε δέχεται την παραχώρηση των νησιών του Αιγαίου στην Ελλάδα. (Συμφέροντα Μεγάλων Δυνάμεων).

Αποτελέσματα:

- Διάσπαση της βαλκανικής συμμαχίας.
- Αμυντική συμμαχία Ελλάδας – Σερβίας και καθορισμός των μεταξύ τους συνόρων.
- Έκρηξη Β΄ Βαλκανικού πολέμου.

*Επίλογος***Ερώτηση 2 (σελ. 96, 98, 99, 101, 103)****(Μονάδες 25)**

«Η τελική έκβαση της μικρασιατικής εκστρατείας επηρεάστηκε καθοριστικά και από την εσωτερική κατάσταση στην Ελλάδα».

Εξηγήστε πώς οι ενέργειες των ελληνικών κυβερνήσεων μετά το Νοέμβριο του 1920, στο στρατιωτικό και πολιτικό τομέα, συνέτειναν στη μικρασιατική καταστροφή.

*Πρόλογος**Κύριο Μέρος*Ενέργειες στο στρατιωτικό τομέα

- Η εκστρατεία των ελληνικών δυνάμεων (27 Ιουνίου/10 Ιουλίου 1921) για κατάληψη της Άγκυρας θεωρείται μέγιστο στρατιωτικό σφάλμα:
 - Ο ελληνικός στρατός απομακρύνεται από τις εστίες ανεφοδιασμού.
 - Το μέτωπο επεκτείνεται με αποτέλεσμα να απαιτούνται μεγαλύτερες δυνάμεις.

- Παρατηρείται πτώση του ηθικού των στρατιωτών (πολεμούν από την εποχή των βαλκανικών πολέμων και βρίσκονται σε περιοχές με εχθρικό τουρκικό πληθυσμό).
- Έλλειψη σχεδίου άμυνας, με αποτέλεσμα την άτακτη υποχώρηση του ελληνικού στρατού προς τα παράλια, όταν εκδηλώθηκε η αντεπίθεση του Κεμάλ Ατατούρκ.
- Η άκαιρη αντικατάσταση του έμπειρου αρχηγού στρατού Αναστάσιου Παπούλα από τον άπειρο στρατηγό Γεώργιο Χατζηανέστη.

Ενέργειες στον πολιτικό τομέα

- Η επιστροφή του βασιλιά Κωνσταντίνου, ως αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος του 1920, δημιούργησε περιπλοκές στο μικρασιατικό πρόβλημα και οδήγησε στη διπλωματική απομόνωση της Ελλάδας. Οι Μεγάλες Δυνάμεις αλλάζουν τη στάση τους απέναντι στην Ελλάδα με πρόσχημα την επάνοδο του Κωνσταντίνου. Οι Αγγλογάλλοι ακυρώνουν όλες τις πιστώσεις προς την Ελλάδα.
- Η απόφαση της νέας κυβέρνησης Γούναρη για προέλαση, παρά τις προεκλογικές της υποσχέσεις για τερματισμό του πολέμου (ψυχολογικοί λόγοι, άγνοια των διπλωματικών παρασκηνίων).
- Η μη επιδίωξη ενός έντιμου συμβιβασμού μέσω διαπραγματεύσεων με την Τουρκία, σε μια περίοδο που η κατάσταση ήταν ευνοϊκή για τα ελληνικά συμφέροντα. Η επιδίωξη του συμβιβασμού μετά την αποτυχία στο Σαγγάριο δε βρίσκει καμιά ανταπόκριση από τον Κεμάλ και τις Μεγάλες Δυνάμεις (ο Κεμάλ προτείνει βαριούς όρους για τη συνομολόγηση ειρήνης).
- Η επίσκεψη του βασιλιά Κωνσταντίνου στη Σμύρνη προκάλεσε την έξαρση του φανατισμού των Τούρκων με αποτέλεσμα την κήρυξη «ιερού πολέμου».
- Κυβερνητική παράλυση:
 - Υπονόμευση εθνικής ομοψυχίας (φυλάκιση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου λόγω της δημοσίευσης του «Δημοκρατικού Μανιφέστου», διώξεις Βενιζελικών).
 - Κλυδωνισμός της οικονομίας (αναγκαστικός εσωτερικός δανεισμός – η δραχμή χάνει τη μισή της αξία)
- Πολιτική αστάθεια (συνεχείς κυβερνητικές αλλαγές).

Επίλογος

Ερώτηση 3 (σελ. 173, 174, 175, 183, 184)

(Μονάδες 25)

«Η εμφάνιση και η επικράτηση του ιταλικού φασισμού ήταν ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της περιόδου του Μεσοπολέμου στην Ευρώπη.»

Αναφερθείτε στις συνθήκες που ευνόησαν την άνοδο του ιταλικού φασισμού στην εξουσία και σχολιάστε τους στόχους της εξωτερικής πολιτικής του Μουσολίνι.

Πρόλογος
Κύριο Μέρος

Συνθήκες

- Κοινωνικές συγκρούσεις
 - καταλήψεις εργοστασίων
 - βίαιη καταπάτηση των μεγάλων κτημάτων
 - συνεχείς απεργίες που αποβλέπουν στην αποκατάσταση της οικονομικής δύναμης των λαϊκών τάξεων

αδυναμία της αστικής τάξης για δημιουργία σταθερού αστικού καθεστώτος και σταθερής καπιταλιστικής οικονομίας

- Ξένα κεφάλαια κινούν την οικονομία.
- Η ιταλική οικονομία δεν είναι έτοιμη να περάσει ομαλά στο μονοπωλιακό καπιταλισμό.
- Οικονομική δυσπραγία εργαστηρίων και βιοτεχνιών.

έντονη οικονομική κρίση στην Ιταλία

- Αδυναμία της αστικής τάξης να αναλάβει μόνη της την εξουσία. Ρόλος του Καβούρ, που επιδιώκει την εθνική ενοποίηση της Ιταλίας (βιομηχανικός βορράς και αγροτικός νότος) υπό την ηγεμονία της αστικής τάξης.
- Οι αστοί στηρίζονται στους γαιοκτήμονες για να εξασφαλίσουν την πολιτική εξουσία, με αντάλλαγμα τη μη προώθηση της αγροτικής μεταρρύθμισης, γεγονός που προκαλεί την αντίδραση των αγροτών.

Το αστικό καθεστώς της Ιταλίας δεν έχει γερές βάσεις.

- Οι διενέξεις σοσιαλιστών – κομμουνιστών εξασθενούν το εργατικό κίνημα, το οποίο θα μπορούσε να διαδραματίσει ενεργότερο ρόλο στις εξελίξεις.

- Τα συντηρητικά στοιχεία, φοβούμενα εξάπλωση των κομμουνιστών, συσπειρώνονται και αρχίζουν να οργανώνονται.
- Αυτή τη στιγμή εκμεταλλεύεται ο Μουσολίνι για να δράσει: ίδρυση του φασιστικού κόμματος, 1919. Στόχος: η τρομοκράτηση όλων των δημοκρατικών πολιτικών δυνάμεων και συνδικαλιστικών στελεχών.
- Η οικονομική κρίση δίνει την ευκαιρία στο Μουσολίνι για ενδυνάμωση του κόμματός του (άνεργοι). Αύξηση της δύναμης του κόμματος σε 100,000 μέλη.
- Στήριξη από βιομηχανικούς κύκλους, γαιοκτήμονες, εκκλησία και μικροαστούς.
- Οκτώβριος 1922: Ο Μουσολίνι επιχειρεί την «πορεία προς τη Ρώμη», που είχε ως αποτέλεσμα την τρομοκράτηση του βασιλιά Βίκτωρα Εμμανουήλ, ο οποίος του παραχωρεί την πρωθυπουργία.

Έτσι για πρώτη φορά στην ιστορία μια φασιστική δικτατορία αντικαθιστά ένα δημοκρατικό πολίτευμα.

Εξωτερική Πολιτική

Ο Μουσολίνι, μετά την εδραίωση του καθεστώτος του, αρχίζει να υλοποιεί τους στόχους της εξωτερικής του πολιτικής.

- Πλήρης έλεγχος της Αδριατικής (Φιούμε) – Αλβανία. (α΄ στόχος)
- Αποικιακή εξάπλωση – Επίλυση δημογραφικού προβλήματος. (β΄ στόχος)
 Τυνησία (Γαλλική αποικία)
 1935: Κατάληψη Αιθιοπίας
 Ένωση Τριπολίτιδας και Κυρηναϊκής σε μια ενιαία αποικία με το όνομα Λιβύη
 Ανακήρυξη της «Νέας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας»
 Στροφή προς τη Γερμανία
 Αντιδιεθνιστικό Σύμφωνο

Επίλογος

ΜΕΡΟΣ Β΄

Ερώτηση 1 (σελ. 233, 269, 270, 274)

(Μονάδες 15)

Να σχολιάσετε την κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα με την επιβολή της «Νέας τάξης πραγμάτων» το 1941 από τις κατοχικές δυνάμεις.

Η πολιτική κατάσταση

- Κυβέρνηση «κουϊσλιγκς» με πρωθυπουργό το στρατηγό Γεώργιο Τσολάκογλου.
- Διαφυγή του βασιλιά και της κυβέρνησης στην Αίγυπτο.
- Προσπάθεια αφελληνισμού – Οι Ιταλοί (στα Επτάνησα) και οι Βούλγαροι (στην Αν. Μακεδονία και τη Θράκη).

Εδαφικός διαμελισμός της Ελλάδας

- Τρεις ζώνες κατοχής:
 - Γερμανική: Αττική, Κρήτη, Μήλος, Νησιά Ανατολικού Αιγαίου, 2/3 νομού Έβρου, Μεγάλο τμήμα της Μακεδονίας.
 - Βουλγαρική: Ζώνη ανάμεσα στο Στρυμόνα και το Νέστο και τα νησιά Θάσος και Σαμοθράκη.
 - Ιταλική: Όλη η υπόλοιπη Ελλάδα και τα Επτάνησα.

Οικονομική κατάσταση

- Συντήρηση κατακτητών από τους πόρους της Ελλάδας (Ιταλοί, Γερμανοί και Βούλγαροι).
- Δέσμευση όλων των αγαθών, του φυσικού πλούτου και της παραγωγής για συντήρηση στρατευμάτων ή αποστολή στη Γερμανία. Επακόλουθο: προβληματική προμήθεια τροφίμων και αγαθών για τον ελληνικό λαό.
- Φοβερός πληθωρισμός, εκμηδένιση εισοδημάτων, ανεργία.
- Μαύρη αγορά, υποσιτισμός, πείνα.

Ερώτηση 2 (σελ. 166-167)

(Μονάδες 15)

Να αναλύσετε την οικονομική πολιτική του προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Φραγκλίνου Ρούζβελτ για έξοδο της χώρας του από την οικονομική κρίση του 1929-1932.

Στα 1932 εκλέγεται πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ. Εφαρμόζει νέα πολιτική για έξοδο από την οικονομική κρίση (Νιου Ντηλ).

Βασικός άξονας της πολιτικής: Ανάθεση από το κράτος μεγάλων παραγγελιών στις βιομηχανίες για αναζωογόνηση και άλλων επιχειρήσεων. Νέες θέσεις εργασίας στους εργάτες. Το κράτος αναλαμβάνει το ρόλο επενδυτή.

Υλοποίηση:

- Ανάθεση σε εταιρείες μεγάλων αναπτυξιακών έργων.
- Ανάπτυξη συνδικάτων και αύξηση των ημερομισθίων των εργατών.
- Ενίσχυση των γεωργών με δάνεια και αγορές των προϊόντων τους με παράλληλη υποχρέωση καταστροφής των περισσευμάτων της παραγωγής.
- Υποτίμηση του δολαρίου για αύξηση των εξαγωγών και μείωση των εισαγωγών.
- Υψηλοί τελωνειακοί δασμοί.

Αποτέλεσμα: Οικονομική ανάπτυξη των ΗΠΑ

Ερώτηση 3 (σελ. 319-321)**(Μονάδες 15)**

«Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες του Τρίτου Κόσμου είναι η υπανάπτυξη.»

Να αναφερθείτε στα χαρακτηριστικά της υπανάπτυξης στις χώρες αυτές και στις δυσκολίες αντιμετώπισής της.

Χαρακτηριστικά

- Στροφή της οικονομίας των αποικιών σε τομείς που εξυπηρετούν τις ανάγκες των μητροπόλεων και παραγωγή απαραίτητων πρώτων υλών για τη βιομηχανία των μητροπόλεων. Εξειδίκευση καλλιεργειών των οποίων τα προϊόντα προορίζονται για εξαγωγή σε πλούσιες χώρες. Πώληση γεωργικών προϊόντων σε χαμηλές τιμές και αγορά βιομηχανικών προϊόντων σε πολύ ψηλές τιμές.
- Αύξηση πληθυσμού - μείωση θανάτων (βελτίωση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης).
- Υποσιτισμός
- Αναλφαβητισμός → μη αύξηση της παραγωγικότητας (φαύλος κύκλος της υπανάπτυξης).

Η έλλειψη κατάλληλης υποδομής για ανάπτυξη των χωρών αυτών τις αναγκάζει να συνεχίζουν να εξαρτώνται από τις πρώην μητροπόλεις για προμήθεια βιομηχανικών προϊόντων.

- Η βοήθεια του ΟΗΕ είναι ανεπαρκής
- Προσφορά βοήθειας από μητροπόλεις με αντάλλαγμα πολιτικές, οικονομικές και στρατιωτικές παραχωρήσεις/διευκολύνσεις (νεοαποικιοκρατία).

ΜΕΡΟΣ Γ΄

1. (α) «Νοεμβριανά Διατάγματα» (σελ. 136)

Επαναστατικά μέτρα της κυβέρνησης των Μπολσεβίκων για προσέλκυση μεγάλων λαϊκών μαζών.

Τα μέτρα αυτά προέβλεπαν:

- Σύναψη ειρήνης με τις Κεντρικές Δυνάμεις.
- Άμεση εθνικοποίηση, χωρίς αποζημίωση, των κτημάτων των ευγενών και της Εκκλησίας και διανομή τους στους ακτήμονες χωρικούς.
- Εθνικοποίηση βιομηχανιών – η διοίκηση στα τοπικά Σοβιέτ.
- Ισότητα εθνοτήτων και ίδρυση πολυεθνικού κράτους.

(β) «Τάγματα εργασίας» (αμελέ ταμπουρού) (σελ. 89)

Ένα από τα μέτρα εξόντωσης των Ελλήνων της Μικράς Ασίας από τους Νεότουρκους κατά την περίοδο 1908-1920.

Τα Τάγματα Εργασίας βρίσκονταν στα βάθη της Μικράς Ασίας και σ' αυτά αναγκάζονταν να υπηρετούν άντρες άνω των 40 ετών, που δεν κατατάσσονταν στο στρατό.

Υποχρεωτική εργασία σε λατομεία, ορυχεία, στη διάνοιξη δρόμων και αλλού κάτω από εξοντωτικές συνθήκες. Πολλοί θάνατοι από πείνα, κακουχίες και αρρώστιες.

2. (α) «Τρίτος Ελληνικός Πολιτισμός» (σελ. 226)

Προσπάθεια του Ι. Μεταξά να ταυτίσει την ιδεολογία της δικτατορίας του με περιόδους της ελληνικής ιστορίας, εφευρίσκοντας το ιδεολόγημα του «Τρίτου Ελληνικού Πολιτισμού».

Σπάρτη – Ιδανικό «πειθαρχούμενης ελευθερίας»

Αρχαία Μακεδονία (Φίλιππος – Αλέξανδρος) – αυθεντία του ηγέτη

Βυζάντιο – θρησκευτικότητα

Απουσία αναφοράς στη δημοκρατία της κλασικής Αθήνας

(β) Τελική Πράξη του Ελσίνκι (σελ. 312)

Χρόνος και τόπος «Συνδιάσκεψης για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη» 1973 – Ελσίνκι.

Συμμετέχουν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες, εκτός από την Αλβανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Αποτελέσματα – Τελική Πράξη Ελσίνκι (Ιούλιος 1975):

- Επικύρωση των συνόρων των ευρωπαϊκών χωρών που είχαν προκύψει από τις Συνθήκες που ακολούθησαν το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.
- Καθιέρωση ελεύθερης διακίνησης ανθρώπων, ιδεών και πληροφοριών στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

3.(α) «Βουλή των Λαζάρων» (σελ. 78, 82)

- Εκθρόνιση του βασιλιά Κωνσταντίνου από τους Αγγλογάλλους τον Ιούνιο του 1917.
- Επιστροφή Βενιζέλου στην Αθήνα και σχηματισμός νέας κυβέρνησης.
- Επαναφορά της Βουλής του 1915 που είχε διαλύσει ο βασιλιάς μετά την επιβολή της βασιλικής δικτατορίας την ίδια χρονιά. Η Βουλή αυτή αποκαλείται «Βουλή των Λαζάρων».

3.(β) «Σχέδιο Μάρσαλ» (σελ. 266-267)

- Το σχέδιο Μάρσαλ αποτελεί την υλοποίηση του δόγματος Τρούμαν (1947).
- Πήρε το όνομά του από τον Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ.
- Με το σχέδιο αυτό προτείνεται στις ευρωπαϊκές χώρες οικονομική βοήθεια για ανοικοδόμηση. Οι χώρες που προτίθενται να δεχτούν τη βοήθεια, καλούνται να ιδρύσουν επιτροπές για να καθορίσουν το ύψος της βοήθειας προς αυτές.
- Ο Στάλιν, φοβούμενος την αύξηση της αμερικανικής επιρροής στην Ευρώπη, απορρίπτει το σχέδιο και αναγκάζει τις συμμαχικές του χώρες να πράξουν το ίδιο.